Ujišťuji redakci Národa, že již svou zodpovědnost před budoucností unesu velmi snadno vnitřně i vnějškově. Jsem osobnost, mám své přesvědčení, svůj karakter, své dílo, svou tvorbu a na listě své dobré jméno. Hůře bude s redakcí Národa, až půjde o zodpovědnost za řevnivé škorpení, jemuž se oddává, místo aby hleděla kladně povznésti list, který chce býti representačním orgánem obrozených živlů celé veliké politické strany a jest, měřen touto měrou, prostě žalostný. Tu si obrátí kdosi v budoucnosti poslední stránku Národa, přečte tam jméno Jan Kamelský jako redaktora a podle nálady: buď se usměje nebo zakleje.

Pan Jan Thon

poslal mně objemnou repliku na p. Brtníkovu recensi jeho vydání Sabinova, a když jsem mu přátelsky vysvětlil, proč nemohu ji otisknouti, přebásnil ji a donesl ji za tepla do Národa, omastiv ji několika urážkami Kmene, patrně aby byla stravitelnější čtenářstvu tohoto nejkulturnějšího veletýdeníku. Vyškrtl z ní však opatrně passus, v němž uznával oprávněnost kterési výtky p. Brtníkovy, omlouvaje se jen tím, že nakladatel Laichter seškrtal mu Poznámky na pětinu. Pan Thon domnívá se, že mne kompromituje, uveřejnil-li z mého dopisu místo, kde pravím, že „Kmen nemá být orgán diskusní a že nechce diskusemi rozkolísávati čtenáře"; p. Thonovi zdá se to neslučitelným s kritičností. Pan Thon se mýlí: kritika není diskuse, nýbrž cosi nad ní a kritika musí míti i své *axiomy* i svá *dogmata*, jež jsou mimo diskusi, ač má-li být plodná a tvůrčí. To jest v zemích opravdové kultury literární tak vyjednáno, jako že dvakrát dvě jsou čtyři.

Jan Herben šedesátníkem

Dr Jan Herben dovršil 7. května šedesát let svého činného života, rozděleného mezi publicistiku a beletrii. Herben jest znám široké veřejnosti české hlavně jako redaktor deníku Času, potlačeného za nynější války světové, a jako novinový vykladatel a obhájce politického i literárního programu realistického; a sympatie politické, sympatie s Herbenem novinářem, polemikem, kritikem bývají podkladem a často i příčinou sympatií k Herbenovi beletristovi. Literární přesvědčení a myšlenky Herbenovy ukazují jasně i dnes ještě ke svému moravskému původu bartošovskému; jako žák lidopisce a lidoznalce Františka Bartoše vssál v sebe Herben ideje národnostní výlučnosti na podkladě lidového konservativismu a ideje tyto projevoval záhy i polemicky jako odpůrce Vrchlického a „kosmopolitické" školy lumírovské na konci let sedmdesátých a na počátku let osmdesátých, i organisačně jako redaktor a vydavatel (s Janem Hudcem) básnických almanachů moravských, kde soustředila se mládež „slovanského" cítění básnického. (Tato část činnosti Herbenovy byla osvětlena nejnověji literárně historickými pracemi prof. Ferdinanda Strejčka.) Tyto ideje Herbenovy působením Masarykovým později patrně zkonkretněly, ale zůžily se také postupem let nejednou v uminěnou nechápavost moderních problémů historicky vědných i umělecky vývojných. Historik svým odborným vzděláním vysokoškolským, zahloubával se Herben zvláště od devadesátých let rád v studium české reformace náboženské a odvodil si z ní, po mém soudu spíše

mechanicky než tvořivě, abstraktně tradiční sudidlo pro přítomnost literární, politickou, náboženskou i filosofickou.

Vedle činnosti novinářské rostlo a postupovalo i beletristické dílo Herbenovo. První jeho sbírky byly feuilletonistické obrázky a kresby slováckého lidu i slovácké přírody: *Moravské obrázky* (1889), *Slovácké děti* (1890) a *Na dědině* (1893), nenáročné črty místy milé srdečné pohody, všude pěkného ryzího jazyka, který se vemlouvá i dnes v mysl čtenářovu; vliv Turgeněvových Zápisků lovcových již zde místy proniká. Vrcholem posavadní beletristické tvorby Herbenovy jest románová kronika rodiny slováckého odrodilce od lidu, z něhož vzešel, *Do třetího a čtvrtého pokolení* (1892). Herbenovi plní se tu v rozkladu rodinném zákon spravedlivého trestu, mstícího na dětech viny rodičů; a život rodiny jest mu záminkou k malbě života celého kraje. Herben přepracovává a rozšiřuje své dílo od r. 1908; vrátím se k němu obšírným kritickým rozborem, jakmile bude ukončeno, neboť — a to jest karakteristické při množství jeho chvalořečníků — po stránce *umělecky tvořivé* posud zhodnoceno nebylo; není vůbec ani o Herbenově činnosti celkové a osobnosti jeho, ani o jeho díle beletristickém hlubší studie literárně vědné. Pak bude možno teprve rozhodnouti, v čem jest opravdový význam jeho: zda v živlu *naukovém*, v studiích lidopisných a kulturně historických, nebo *básnicky tvůrčím*. *Hostišov* z r. 1907 jest sbírka svěžích črt a obrazů z kraje votického: lovcovy dojmy z lesů a polí střídají se se vzpomínkami na náboženško-národní reformační minulost Táborska a s úvahami o smyslu dějin českých a příčinách katastrofy bělohorské. Činnost Herbenovu doplňuje kniha pro mládež *Bratr Jan Paleček* a historická studie o nekritickém svatořečení Jana z Pomuka.

Nesouhlasil jsem v minulosti a budu pravděpodobně nesouhlasiti i v budoucnosti s mnohou myšlenkou a s mnohým názorem Herbenovým; můj soud o něm odchyluje se od konvenčního soudu i stoupenců i nepřátel Herbenových, a doufám, z dobrých důvodů opravdu kritických. Ale to všecko není příčinou, proč bych nemohl pozdraviti jej v jeho jubilejní den a přáti mu všeho zdaru do nové desítky životní: odpůrce není nepřítel, a odpůrce, je-li sám osobnost, má právo vzdáti úctu osobnosti druhého jako žádati ji pro sebe.

Gustav Jaroš (Gamma)

naplnil v polovině května padesátiletí svého života. Padesáté narozeniny Jarošovy minuly tuším bez povšimnutí žurnalistikou, a jest možno jen záviděti toho Jarošovi: v době, kdy jest hlučně vytrubována každá nula, kdy slovo tištěné jest zprostituováno jako nikdy předtím, jest krásné, že byl Jaroš, opravdový a jadrný člověk jako málokdo mezi námi, nepřítel fráze opravdu sršatý již od věku jinošského, uctěn bezděky tímto carlylovským mlčením; že nebylo rozrušeno ono blažívé ovzduší, v němž zraje nejlépe dílo. A Jaroš neřekl posud konečného slova svého, čímž nepravím, že nemá za sebou práci; *má* ji, neboť jiný byl by ji rozředil do svazků a svazků, kde on, stručný, zhustil ji v několik statí a úvah. Na počátku devadesátých let vydal G. Jaroš dvě knihy, původní koncepcí i výrazem, sbírky povídek *Publikáni a hříšníci*, knihu nejen soucitu sociálního, ale i sociálního zoru a sociální poesie, a veršovanou burlesku *Slávu*, cuchající pozlátko s t. zv. idyly